

Dret en temps de crisi

Hi ha d'haver lleis, però, sobretot, els poders públics i els senyors dels diners les han de complir

JUAN JOSÉ
López Burniol

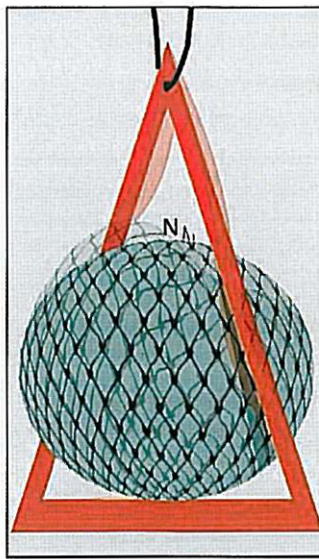
A finals dels anys 60, just quan acabava la carrera, un capellà progre em va dir amb una mica d'afectuosa censura: «El dret mata la vida». De manera semblant i des de la vorera del davant, un banquer -Sigmund Warburg- havia sostingut abans que, a la segona guerra mundial, es van enfrontar la democràcia i l'autocràcia, amb la victòria final de la burocràcia, és a dir de la regulació excessiva. No és això el mateix que diuen, en aquests dies que corren, molts banquers i directius d'entitats financeres, angoixats per la crisi brutal que avui els amenaça i que en bona mesura ells han contribuït a generar. Avui tomben els ulls cap a l'Estat perquè els eixugui el déficit que pateixen amb diners públics. En qualsevol cas, la meua percepció d'aquest tema es concreta en dues constatacions.

PRIMERA. La importància enorme del factor jurídic en la vida social. S'ha de destacar, d'entrada, que l'Estat, més encara que una estructura de poder jeràrquicament organitzada des del Rei fins a l'últim guàrdia municipal, és un sistema jurídic -un conjunt de lleis- que configura un pla vinculant de convivència en la justícia vertebrat per l'únic principi ètic de validesa universal no metafísic: que l'interès general ha de prevaler per damunt del particular. Un cop dit això, convé tenir clar el següent esquema: 1) Hi ha progrés econòmic perquè hi ha mercat. 2) Hi ha mercat perquè hi ha seguretat jurídica. 3) En conseqüència, la seguretat jurídica és un pressupòsit imprescindible del creixement econòmic. I cal concloure aquest apartat assenyalant que

la seguretat jurídica exigeix l'existència d'un ordre que s'expressi en normes i que s'encarni en institucions.

Aquest ordre jurídic s'ha de concretar, per tant, en lleis. Unes lleis que ens facin a tots lliures i que ens igualin a tots. Això explica que hagin estat sempre els poderosos els que s'han oposat històricament, en qualsevol temps i en qualsevol lloc, a la vigència d'un ordre que garanteixi la llibertat i la igualtat. I això és precisament el que passa avui en dia: amb la globalització, hi ha un únic escenari mundial completament mancat de regulació -és el *far west*-, un camp abonat per a tota mena d'abusos, que només serà reglat quan s'abandoni l'intent d'imposar una hegemonia unilateral i s'accepti la necessitat de conformar, dia a dia, un ordre jurídic fruit d'una decisió -d'un acord- multilateral, sense perjudici que hagin d'actuar com a *primus inter pares* els que avui ostentin una primàcia reconeguda i incontestada.

SEGONA constatació. La progressiva i greu erosió del factor jurídic en els últims 40 anys. Tot va començar cap als anys 60, quan el capitalisme es va encarnar en la seva última versió -el capitalisme financer- i al caliu d'aquest es va anar formant un corrent de pensament que va prendre cos als anys 80 en la seva expressió més primària -de boca de Ronald Reagan-, quan es va dir allò de «l'Estat no és la solució, sinó el problema». És a dir, desregulació

SILVA ALCOBA

L'última crisi no és sinó l'ocàs d'una època marcada per l'hegemonia econòmica i militar d'Occident

amb el pretext de liberalització, baixada dels impostos, desmantellament de l'Estat de benestar i genèrica denigració de la cosa pública i exaltació de la privada. Amb la caiguda del mur de Berlín, el 1989, es va accentuar aquest procés, ja que Occident va considerar que, al guanyar la guerra sense haver disparat ni un sol tret, havia arribat a «la fi de la història» -en paraules de Fukuyama-, de manera que l'economia de mercat i l'Estat democràtic de dret s'estendrien sense resistència fins a l'últim confí de la Terra. D'aquí a l'arrogància de l'unilateralisme hi havia

un sol pas, que es va fer: de la legítima defensa a la guerra preventiva. L'última crisi no és sinó l'últim acte de la crònica d'una època marcada per l'hegemonia econòmica i militar d'Occident; ocàs precipitat pels abusos comesos durant els últims 40 anys, a causa -entre altres factors- del desdeny per la norma que ha marcat l'acció de bona part dels governants, financers i empresaris que han tingut a les seves mans el destí dels seus pobles.

TANT ÉS AIXÍ que l'asseveració de Hobsbawm segons la qual el segle XX podria ser anomenar el «segle curt», perquè comprèn des del 1914 -inici de la guerra europea- fins al 1989 -caiguda del mur de Berlín-, no seria del tot exacta: el segle XX comença efectivament el 1914, però no s'acaba fins al 2008, moment en què esclata l'actual crisi financera internacional. S'estableix, per tant, un paralelisme entre la caiguda del mur de Berlín i l'actual crisi. Una crisi, per acabar, de la qual no es pot dir que sigui culpa de tothom. Amb ella passa una cosa semblant al que li va passar a aquell picador sevillà que, veient-se a terra perquè l'havia tomat un toro, va haver de sentir de part d'un espectador, després de donar-se una bona costellada: «Noi, quina trompada que ens hem clavat». I que tot seguit es va veure respost pel picador amb calmosa indignació: «Alguns principalment. Doncs això, la crisi pot ser que sigui culpa de tots, però principalment d'alguns.

En aquesta tessitura, s'ha de reaccionar defensant l'imperi del dret. És a dir, de lleis n'hi ha d'haver -les que calguin-, però, sobretot, s'han de complir les que hi ha, començant pels poders públics i continuant pels senyors dels diners, tan proclius ells a considerar-se immunes. ■

Notari.